

OCHRANA VERITEĽOV PRI VNÚTROŠTÁTNYCH A CEZHRANIČNÝCH ZMENÁCH PRÁVNEJ FORMY

Mgr. Ľubica Kubíková

Slovenská akadémia vied, Ústav štátu a práva, Bratislava
lubica.kubikova@flaw.uniba.sk

Ochrana veriteľov pri vnútroštátnych a cezhraničných zmenách právnej formy

Európska únia v roku 2019 prijala harmonizované pravidlá cezhraničnej zmeny právnej formy v podobe smernice o premenách, ktoré slovenský zákonodarcia pretavil do osobitného zákona o premenách. Zákon o premenách upravuje osobitné ustanovenia, ktorých cieľom je ochrana troch zainteresovaných subjektov – spoločníkov, zamestnancov a veriteľov. Cieľom tohto príspevku je zamerať sa na právnu ochranu veriteľov pri cezhraničnom premiestnení sídla (t. j. cezhraničnej zmene právnej formy), ktorú autorka porovná s vnútroštátnou zmenou právnej formy s cieľom zhodnotiť, či je ochrana veriteľov pri cezhraničnej zmene právnej formy poskytnutá v rovnakej miere ako pri jej vnútroštátnej podobe. Podľa autorky Európska únia chcela otvoriť jednotlivé ekonomiky členských štátov Európskej únie obchodným spoločnostiam, no vytvorila mechanizmy, ktoré obmedzujú slobodu usadiť sa pri cezhraničnej zmene právnej formy v porovnaní s jej neharmonizovaným variantom vnútroštátnych zmien právnej formy.

Protection of creditors in intrastate and cross-border changes of the legal form

In 2019, the European Union adopted harmonized rules on cross-border changes of legal form through the Directive on Conversions, which the Slovak legislator transposed into a special Act on Conversions. The Act on Conversions provides specific provisions with the objective of protecting the three interested subjects – the shareholders, the employees and the creditors. The aim of this paper is to focus on the legal protection of creditors in the case of a cross-border transfer of the company's seat (i.e. a cross-border change of legal form), which the

author shall compare with an intrastate change of legal form, on the basis of which the aim is to assess whether the protection of creditors is provided to the same extent in the case of a cross-border change of legal form as in the case of an intrastate change of legal form. According to the author, the European Union wanted to open up the national economies of the European Union member states to commercial companies, however, it created mechanisms that restrict the freedom of establishment in the case of cross-border changes of legal form compared to its non-harmonized variant of intrastate changes of legal form.

Kľúčové slová: zmena právnej formy, ochrana veriteľov, zákon o premenách

Keywords: Change of legal form, protection of creditors, Act on Conversions

<https://doi.org/10.46282/afi.2025.2.05>

Úvod

Slovenský právny poriadok po prijatí zákona č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o premenách“) upravuje cezhraničné premiestnenie sídla zakotvením inštitútu cezhraničnej zmeny právnej formy. Tú možno definovať ako hospodársku transakciu, pri ktorej si obchodná spoločnosť zachová svoju právnu subjektivitu a bez zrušenia alebo likvidácie zmení svoju právnu formu ako aj sídlo, a to podľa právneho poriadku štátu, do ktorého svoje sídlo premiestni.¹ Pri tejto hospodárskej transakcii zákon o premenách kladie dôraz na ochranu externých subjektov,² a to prostredníctvom osobitných ustanovení upravujúcich ochranu veriteľov, spoločníkov a zamestnancov, a to nie len pri cezhraničnom premiestnení sídla, ale aj pri všetkých hospodárskych transakciách podľa tohto zákona.³ Zákon o premenách však zavádza odlišnú právnu úpravu pri vnútroštátnych zmenách právnej

¹ Ustanovenie § 2 ods. 15 zákona o premenách.

² Medzi tieto externé subjekty možno zaradiť spoločníkov resp. akcionárov, veriteľov a zamestnancov. Tento príspevok však bude zameraný len na ochranu veriteľov.

³ Medzi tieto transakcie zaraďujeme: premeny, cezhraničné premeny a vnútroštátne a cezhraničné zmeny právnej formy. Ustanovenie § 2 ods. 1 až 15 zákona o premenách.

formy ako pri jej cezhraničnej podobe, ktorých spracovanie aspoň v čiastočnej miere si kladie za cieľ tento príspevok.

1 Základné vymedzenie cezhraničných a vnútroštátnych zmien právnej formy

Na rozdiel od novoprijatej úpravy cezhraničnej zmeny právnej formy zákonom o premenách, právnu úpravu vnútroštátnych zmien právnej formy poznal aj zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „obchodný zákonník“),⁴ ktorú však pre lepšiu systematickosť slovenský zákonodarca vyňal z obchodného zákonníka a presunul ju do osobitného zákona o premenách spolu s jej cezhraničným variantom. Je však potrebné poukázať na pretrvávajúce nesystematické zaradenie vnútroštátnych zmien právnej formy do tretej časti zákona o premenách, nakoľko samotný nadpis tejto časti hovorí o vnútroštátnych ustanoveniach cezhraničných premien, no súčasťou týchto ustanovení je aj štvrtá časť upravujúca všeobecné ustanovenia zmeny právnej formy, ktorá zahŕňa úpravu aj vnútroštátnych zmien právnej formy ako aj cezhraničných zmien právnej formy. Okrem toho tie po prvé nemožno subsumovať pod pojem premien⁵ podľa základných ustanovení zákona o premenách, a po druhé vnútroštátne zmeny právnej formy už vôbec nemožno zaradiť pod cezhraničné hospodárske transakcie.⁶ Na toto nesprávne zaradenie autorka poukazuje v rámci systému slov-lex,⁷ v systéme napr. ASPI tento problém nevznikol. Je preto žiadúce odstrániť tento nedostatok v tomto verejne prístupnom právnom a informačnom portáli.

Zároveň je potrebné poukázať na to, že podľa zákona o premenách vykazujú vnútroštátne zmeny právnej formy v porovnaní s cezhraničnými zmenami právnej formy zásadnú odlišnosť, ktorou je cezhraničný aspekt premiestnenia sídla do iného členského štátu pri cezhraničných zmenách právnej formy. Zákon o premenách tak zavádza významné

⁴ Pôvodná právna úprava bola obsiahnutá v ustanovení § 69b obchodného zákonníka.

⁵ Pod pojem „premena“ podľa § 2 ods. 1 až 12 zákona o premenách spadajú iba nasledovné transakcie: vnútroštátne/cezhraničné fúzie (splynutia a zlúčenie), vnútroštátne/cezhraničné rozdelenia.

⁶ Pod pojem hospodárska transakcia zahŕňame všetky transakcie podľa ustanovenia § 2 ods. až 15 zákona o premenách.

⁷ Dostupné online: https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/309/20251001.html#error=login_required&state=dc63b940-c220-4cdb-86ae-a46596adae67. [cit. 22-10-2025].

odlišné procesné postupy. Pri cezhraničných zmenách právnej formy môžeme celý proces rozdeliť do 4 fáz, ktoré pozostávajú z:

Prípravnej fázy: (i) vypracovanie návrhu projektu cezhraničnej premeny (t. j. cezhraničnej zmeny právnej formy),⁸ (ii) vypracovanie správy členov štatutárneho orgánu/predstavenstva pre spoločníkov/akcionárov a zamestnancov,⁹ (iii) vypracovanie správy audítora,¹⁰ (iv) vyjadrenie dozornej rady,¹¹ (v) zverejnenie dokumentov na svojom sídle a webovom sídle, uloženie dokumentov do zbierky listín v obchodnom registri a zverejnenie dokumentov v obchodnom vestníku.¹²

Schvaľovacej fázy: schválenie cezhraničnej transakcie valným zhromaždením, a to dvojtretinovou väčšinou hlasov všetkých spoločníkov/akcionárov, a v prípade, že bolo vydaných viac druhov akcií pri akciovej spoločnosti, tak je potrebný súhlas dvojtretinovej väčšiny hlasov prítomných akcionárov z každého druhu akcií.¹³

Osvedčovacej fázy: vydanie osvedčenia predchádzajúceho cezhraničnej premene (t. j. premiestnenia sídla) notárom.¹⁴

Záverečnej fázy: (i) zápis obchodnej spoločnosti do obchodného registra cieľového štátu, (ii) výmaz obchodnej spoločnosti z obchodného registra pôvodného štátu,¹⁵ kedy sa cezhraničná zmena právnej formy stáva účinnou.¹⁶

⁸ Ustanovenie § 113 spolu s § 77 zákona o premenách.

⁹ Ustanovenie § 112 ods. 3 spolu s ustanovením § 79 zákona o premenách.

¹⁰ Ustanovenie § 112 ods. 3 spolu s ustanovením § 82 zákona o premenách. Je dôležité poukázať na legislatívnu chybu v zákone o premenách, nakoľko ustanovenie § 117 zákona o premenách hovorí o povinnosti kontroly správy audítora notárom, ak sa vyhotovuje, odkazuje však na ustanovenie § 81 príslušného zákona, ktorý však neupravuje správa audítora, ale až ustanovenie § 82 zákona o premenách.

¹¹ Ustanovenie § 112 ods. 3 spolu s ustanovením § 81 zákona o premenách.

¹² Ustanovenie § 83 spolu s ustanovením § 86 zákona o premenách.

¹³ Ustanovenie § 117 ods. 3 a ods. 4 zákona o premenách.

¹⁴ Ustanovenie § 87 zákona o premenách.

¹⁵ KUBÍKOVÁ, Ľ: Aktuálne výzvy premiestnenia sídla v spoločnosti. In: ŤAŽKÁ, V. (zost.): Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2024, Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2024, s. 392 – 394.

¹⁶ Ustanovenie § 4 ods. 2 zákona o premenách upravuje účinnosť zmeny právnej formy, v prípade, že spoločnosť premiestňuje svoje sídlo zo Slovenskej republiky do iného štátu Európskej únie a Európskeho Hospodárskeho priestoru. V takomto prípade je určujúca úprava členského štátu usadenie, kedy bude rozhodujúca buď registrácia v členskom štáte usadenia alebo výmaz zo slovenského obchodného registra podľa ustanovenia § 10i zákona č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obchodnom registri“). V prípade, že spoločnosť mení svoju právnu formu na slovenskú obchodnú spoločnosť, tak je rozhodné slovenské právo podľa ustanovenia § 4 ods. 1 zákona o premenách spolu s ustanovením § 10h zákona o obchodnom registri, podľa ktorého je cezhraničná zmena právnej formy účinná dňom zápisu spoločnosti do obchodného registra.

Pri vnútroštátnych zmenách právnej formy celý proces pozostáva z troch fáz:

Prípravnej fázy: (i) vypracovanie návrhu projektu zmeny právnej formy,¹⁷ (ii) vypracovanie správy štatutárneho orgánu, iba ak mení právnu formu kapitálová obchodná spoločnosť, v ktorej je potrebné ekonomicky vysvetliť a odôvodniť zmenu právnej formy,¹⁸ (iii) vyjadrenie dozornej rady,¹⁹ (iv) zverejnenie správy štatutárneho orgánu vo svojom sídle obchodnej spoločnosti.²⁰

Schvaľovacej fázy: schválenie hospodárskej transakcie valným zhromaždením, a to dvojtretinovou väčšinou hlasov všetkých spoločníkov/akcionárov a v prípade spoločností nevytvárajúcich povinne základné imanie sa na schválenie návrhu projektu zmeny právnej formy vyžaduje súhlas všetkých spoločníkov.²¹

Záverečnej fázy: zápis zmeny právnej formy do obchodného registra a výmaz, čím zmena právnej formy nadobúda účinnosť.²²

2 Systematika právnej úpravy vnútroštátnych a cezhraničných zmien právnej formy a ich prípustnosť

Na úvod je hneď potrebné poukázať na dva najzákladnejšie rozdiely v prípustnosti cezhraničných a vnútroštátnych zmenách právnej formy. Kým zákon o premenách pri vnútroštátnych zmenách právnej formy možno aplikovať pri všetkých obchodných spoločnostiach t. j. osobných a aj kapitálových obchodných spoločnostiach a družstvá,²³ cezhraničné zmeny právnej formy zákon pripúšťa iba pre dve kapitálové obchodné spoločnosti a to spoločnosť s ručeným obmedzením a akciovú spoločnosť.²⁴ Takáto právna úprava môže byť odôvodnená aj tým, že sa Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2121, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2017/1132, pokiaľ ide o cezhraničné premeny, zlúčenia alebo splnutia a rozdelenia (ďalej len „smernica o

¹⁷ Ustanovenie § 106 zákona o premenách.

¹⁸ Ustanovenie § 108 zákona o premenách.

¹⁹ Ustanovenie § 112 ods. 3 spolu s § 81 zákona o premenách.

²⁰ Ustanovenie § 107 ods. 2 zákona o premenách.

²¹ Ustanovenie § 109 ods. 1 a ods. 2 zákona o premenách.

²² Ustanovenie § 4 ods. 1 zákona o premenách.

²³ Ustanovenie § 105 zákona o premenách.

²⁴ Ustanovenie § 112 ods. 1 zákona o premenách.

premenách“)²⁵ aplikuje len na kapitálové obchodné spoločnosti príslušného členského štátu Európskej únie podľa prílohy II,²⁶ kde je vyššia miera harmonizácie na úrovni práva Európskej únie. Členské štáty sa však mohli rozhodnúť, že túto právnu úpravu rozšíria aj na ostatné obchodné spoločnosti nad rámec spomínanej prílohy II.²⁷ Túto možnosť však Slovenská republika nevyužila. Obdobná právna úprava je aj pri odštiepení kapitálových obchodných spoločností, pri ktorých aj Žitňanská poukázala na prílišné obmedzenie autonómie vôle, ktoré nespĺňa konkrétny ochranný účel voči veriteľom, zamestnancom a ani spoločníkom.²⁸

Zároveň pri cezhraničnej zmene právnej formy sa primerane aplikujú ustanovenia cezhraničných premien s ohľadom na ustanovenie § 112 ods. 3 zákona o premenách. Pri právnej úprave vnútroštátnych zmien právnej formy však takéto explicitné odkazujúce ustanovenie absentuje. Vzniká preto otázka, či sa aj na vnútroštátne zmeny právnej formy aplikujú ustanovenia o cezhraničných premenách, vzhľadom na jej systematické zaradenie do tretej časti zákona v už spomínanom systéme slov-lex, alebo či sa dokonca aplikujú aj ustanovenia o vnútroštátnych premenách. Podľa dôvodovej správy k zákonu o premenách²⁹ vychádza súčasná právna úprava v plnom rozsahu z pôvodnej právnej úpravy v obchodnom zákonníku, a preto je možné sa domnievať, že ide o ucelenú právnu úpravu vnútroštátnych zmien právnej formy. Zmeny právnej formy zároveň nemožno subsumovať ani pod pojem premien³⁰ a preto zastávame názor, že sa okrem základných ustanovení zákona

²⁵ Konsolidované znenie: Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) [cit. 22-10-2025]. Dostupné na internete: < <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A02017L1132-20220812>>. [2025-10-22].

²⁶ Konsolidované znenie: Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) [cit. 22-10-2025]. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A02017L1132-20220812>.

²⁷ Túto možnosť využilo napríklad: Česko, Španielsko. Pozri: zákon č. 125/2008 Sb., o premenách obchodných spoločností a družstiev (ďalej len „zákon o premenách“) a GARCIMARTÍN, F. and GANDÍA E. Cross-Border Conversions in the EU: The EU Commission Proposal. In: *European company and financial law review*, 2019, roč. 16, č. 1, s. 21 – 22.

²⁸ Žitňanská, L.: Odštiepenie v novej právnej úprave premien spoločností. In: *Súkromné právo*, 2024, č. 6, s. 200 – 201.

²⁹ Dôvodová správa k zákonu č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev v znení neskorších predpisov, Osobitná časť, k § 106 až 111.

³⁰ Zákon o premenách vyslovene rozlišuje medzi zmenami právnej formy a premenami, kam zaraďujeme len splynutia, zlúčenia a rozdelenia podľa ustanovenia § 2 ods. 1 až 15 zákona o premenách.

o premenách³¹ a explicitných odkazov v tejto časti na iné ustanovenia v zákone o premenách, nebudú subsidiárne aplikovať iné ustanovenia tohto zákona. Autorka považuje preto za vhodné pozmeniť nadpis prvej hlavy štvrtej časti zákona o premenách slovenským zákonodarcom, a to zo všeobecných ustanovení o zmene právnej formy na označenie všeobecné ustanovenia o vnútroštátnych zmenách právnej formy alebo len vnútroštátne zmeny právnej formy. Táto zmena je odôvodnená najmä skutočnosťou, že nadpis všeobecné ustanovenia o zmenách právnej formy môže vzbudiť dojem, že upravuje všeobecné ustanovenia tak vnútroštátnych ako aj cezhraničných zmien právnej formy, aj s ohľadom na zákonné vymedzenie zmien právnej formy,³² pričom však tak ako sme už poukázali vyššie ide o komplexnú a ucelenú právnu úpravu vnútroštátnych zmien právnej formy, ktoré sa neaplikujú na jej cezhraničný variant.

Zákon o premenách poskytuje ochranu veriteľom už hneď v úvodných ustanoveniach,³³ kedy cezhraničná a ani vnútroštátna zmena právnej formy nie je prípustná ak je: (i) spoločnosť je v likvidácii, (ii) voči spoločnosti pôsobia účinky vyhlásenia konkurzu; to neplatí, ak správca súhlasí so zmenou právnej formy alebo s cezhraničnou zmenou právnej formy, (iii) voči spoločnosti pôsobia účinky začatia reštrukturalizačného konania alebo povolenia reštrukturalizácie; to neplatí, ak reštrukturalizačný plán potvrdený súdom zmenu právnej formy alebo cezhraničnú zmenu právnej formy predpokladá, (iv) súd voči spoločnosti vedie konanie o jej zrušení.³⁴

3 Ochrana veriteľov pri cezhraničnej zmene právnej formy

Európsky zákonodarcu v rámci smernice o premenách kládol obrovský dôraz na ochranu zainteresovaných subjektov – spoločníkov (alebo akcionárov), zamestnancov a veriteľov, ktorým venoval osobitné ustanovenia s cieľom zabezpečiť ich ochranu. Tie boli ovplyvnené najmä

³¹ Ustanovenie § 1 až 6 zákona o premenách.

³² Ustanovenie § 2 ods. 13 zákona o premenách.

³³ Ustanovenie § 3 ods. 6 zákona o premenách.

³⁴ V prípade, že spoločnosť je vo verejnej preventívnej reštrukturalizácii zákon o premenách zmenu právnej formy umožňuje. Pozri: Zákon č. 111/2022 Z. z. Zákon o riešení hroziaceho úpadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov spolu s § 6 ods. 6 zákona o premenách.

judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie, pričom sa v rámci tejto časti zameriame iba na ochranu veriteľov.³⁵

Právna úprava ochrany veriteľov je osobitne upravená v ustanoveniach cezhraničnej zmeny právnej formy v § 116 zákona o premenách, ktorý je *lex specialis* k ustanoveniu § 92 zákona o premenách upravujúce ochranu veriteľov pri cezhraničných premenách. Toto ustanovenie vzťahujúce sa na cezhraničné premeny nemožno pri cezhraničnej zmene právnej formy aplikovať ani subsidiárne, a to na základe ustanovenia § 112 ods. 3 zákona o premenách, ktorý explicitne vylučuje jeho aplikáciu. Pri ochrane veriteľov je dôležité zdôrazniť, že ide o externé subjekty, ktoré nemajú možnosť rozhodnúť o cezhraničnej zmene právnej formy, no do značnej miery táto skutočnosť ovplyvní ich pohľadávky voči spoločnosti. Zároveň pri vstupe do záväzkového vzťahu s obchodnou spoločnosťou túto skutočnosť nemohli reflektovať.³⁶ Pod pojmom veriteľ je však potrebné zahrnúť aj bývalých zamestnancov spoločnosti podľa smernice o premenách.³⁷

3.1 Zverejnenie transformačných dokumentov

Zákon o premenách poskytuje veriteľom ochranu uložením viacerých povinností obchodnej spoločnosti. Prvým významným ochranným mechanizmom je zverejnenie transformačných dokumentov šesť týždňov pred konaním valného zhromaždenia.³⁸ V rámci tejto ochrany je práve

³⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 9. marca 1999 vo veci C-212/97 Centros Ltd v Erhvervsog Selskabsstyrelsen, bod. 36 – 38; Rozsudok Súdneho dvora z 12. júla 2012 vo veci C-378/10 VALE Építési Kft., bod. 39; Rozsudok Súdneho dvora z 5. novembra 2002 vo veci C-208/00 Überseering BV a Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC), bod. 92; Rozsudok Súdneho dvora z 30. septembra 2003 vo veci C-167/01 Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v Inspire Art Ltd, bod 95 a 132; Rozsudok Súdneho dvora z 25. októbra 2017 vo veci C-106/16 Polbud – Wykonawstwo sp. z o. o., bod 54.

³⁶ GRAMBLIČKOVÁ, B., MACKO, R. Vzostup cezhraničných premien spoločností (od rozsudku Polbud po smernicu o cezhraničných premenách) 2. časť, In: *Justičná revue*, 2022, roč. 74, č. 5, s. 605 – 607.

³⁷ Recitál 24 smernice o premenách hovorí najmä o bývalých zamestnancoch s dôchodkovými právami a osoby poberajúce dôchodkové dávky, pri ktorých by sa rovnako mala uplatniť 2-ročná lehota od účinnosti premeny na uplatnenie si svojho práva na slovenskom súde. Táto ochrana je nad rámec nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012, ktoré sa aplikuje primerane.

³⁸ Obchodná spoločnosť ma povinnosť zverejniť: návrh projektu cezhraničnej premeny, správu štatutárneho orgánu, ak sa vypracúva, účtovné závierky zúčastnených spoločností, prípadne ich právnych predchodcov za posledné po sebe idúce tri roky, ak niektorá zo spoločností vznikla neskôr a nemala právneho predchodcu za všetky roky jej trvania, priebežnú účtovnú

dôležitý deň zverejnenia návrhu projektu premeny, nakoľko sa táto ochrana vzťahuje len na tých veriteľov, voči ktorým v tomto čase nemala obchodná spoločnosť splatné pohľadávky.³⁹ Právna ochrana sa tak nevzťahuje na veriteľov, ktorí vstúpili do záväzkového vzťahu s obchodnou spoločnosťou po zverejnení týchto dokumentov, nakoľko o tejto skutočnosti vedeli alebo mohli vedieť pred samotným vstupom a mohli sa rozhodnúť, či táto hospodárska transakcia negatívne ovplyvní ich pohľadávky.⁴⁰

3.2 Poskytnutie primeraných záruk veriteľom

Zákon ukladá štatutárnemu orgánu povinnosť primerane zabezpečiť nesplatné pohľadávky veriteľov, ktoré majú byť obsiahnuté v návrhu projektu premeny t. j. cezhraničnej zmeny právnej formy.⁴¹ Táto povinnosť štatutárneho orgánu vymedziť primerané záruky veriteľom má byť zverejnená v návrhu projektu cezhraničnej premeny. Medzi takéto primerané záruky možno zaradiť uloženie peňažnej sumy vo výške veriteľovej pohľadávky do notárskej úschovy, prípadne prichádzajú do úvahy iné zabezpečovacie inštitúty ako napr. uznanie dlhu, ručenie, otvorenie akreditívu a pod.⁴² Slovenský zákonodarca primárne uprednostňuje

závierku vyhotovenú ku dňu, ktorý nesmie byť skorší ako prvý deň tretieho mesiaca predchádzajúceho vypracovaniu návrhu projektu cezhraničnej premeny, ak posledná riadna účtovná závierka je vyhotovená ku dňu, od ktorého do vypracovania návrhu projektu cezhraničnej premeny uplynulo viac ako šesť mesiacov a meno a priezvisko notára, ktorý bude vydávať osvedčenie. Ustanovenie § 86 ods. 1 zákona o premenách. Zároveň musí obchodná spoločnosť uložiť návrh projektu cezhraničnej premeny do zbierky listín v obchodnom registri a upovedomiť o tejto skutočnosti v obchodnom vestníku najmenej jeden mesiac pred konaním valného zhromaždenia podľa ustanovenia § 83 zákona o premenách.

³⁹ Recitál 24 smernice o premenách.

⁴⁰ Zákon o premenách v tomto prípade tak nechráni veriteľov, ktorým vznikla pohľadávka v čase kedy už bol zverejnený návrh premeny, avšak pohľadávka nevznikla z právneho úkonu ale na základe inej právnej skutočnosti resp. z deliktu. Pozri: LEPETIĆ, J. Creditor Protection in Cross-Border Conversions, Mergers and Divisions.” In: *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 2022, vol. 70, no. 3, s. 742. Takýto veritelia však sú chránení čl. 4 ods. 1 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (RÍM II). Pozri: GILOTTA, S.: Creditor Protection in Cross-Border Conversions, Mergers and Divisions: The New EU Regime Following Directive 2019/2121. Freedom of establishment and cross-border mobility for companies. In: *the EU, Wolters Kluwer*. 2023, str. 8 – 9.

⁴¹ Ustanovenie § 116 ods. 1 spolu s ustanovením § 112 ods. 3 v nadväznosti na ustanovenie § 77 zákona o premenách.

⁴² GILOTTA, S.: Creditor Protection in Cross-Border Conversions, Mergers and Divisions: The New EU Regime Following Directive 2019/2121. Freedom of establishment and cross-border mobility for companies. In: *the EU, Wolters Kluwer*. 2023, str. 19.

uloženie predmetnej sumy do notárskej úschovy pri cezhraničnej zmene právnej formy, nakoľko vytvára nevyvrátiteľnú domnienku primeranosti takéhoto zabezpečenia.⁴³ Slovenský zákonodarca však opomenul možnosť ochrany veriteľov prostredníctvom vyhlásenia platobnej schopnosti spoločnosti, čo samotná smernica o premenách predpokladala.⁴⁴ Toto vyhlásenie podľa smernice o premenách je však podmienené úspešným konaním na súde v prospech veriteľov, ktoré by následne zakladalo zodpovednosť štatutárneho orgánu.⁴⁵ Zavedenie tohto inštitútu by samozrejme zvýšilo náklady samotnej hospodárskej transakcie, a to najmä z dôvodu poistenia štatutárneho orgánu, na druhej strane by bola zabezpečená väčšia miera úsilia zo strany štatutárneho orgánu.⁴⁶ Zákon o premenách aspoň čiastočne reflektuje toto ustanovenie v podobe zodpovednosti štatutárneho orgánu za škodu v prípade, že by existovali dôvody neprípustnosti cezhraničnej zmeny právnej formy a tá aj napriek tomu bola uskutočnená.⁴⁷ Zároveň obchodná spoločnosť musí uložiť návrh projektu premeny t. j. zmeny právnej formy do zbierky listín spolu s informáciou pre veriteľov o možnosti podania pripomienok k hospodárskej transakcii a zároveň túto skutočnosť oznámiť v obchodnom vestníku jeden mesiac pred konaním valného zhromaždenia. Tieto pripomienky môžu veritelia podať do 5 pracovných dní pred konaním valného zhromaždenia, inak na ne nebude prihliadnuté, čo znamená, že štatutárny orgán má povinnosť oznámiť deň konania valného zhromaždenia aj veriteľom, inak by nemohla byť dodržaná stanovená lehota zákonom.⁴⁸ Tento mechanizmus možno považovať za jeden z menej efektívnych, nakoľko veritelia nemôžu ovplyvniť výsledok hlasovania a samotné pripomienky veriteľov nemusia ovplyvniť spôsob rozhodovania spoločníkov resp. akcionárov na valnom zhromaždení, nakoľko budú sledovať primárne vlastné záujmy a dopad hospodárskej transakcie na ich vlastné práva.⁴⁹

⁴³ Ustanovenie § 116 ods. 3 zákona o premenách.

⁴⁴ Nemožno však v tomto prípade hovoriť o nesprávnej implementácii smernice o premenách, nakoľko zavedenie tohto inštitútu do právneho poriadku členských štátov bolo fakultatívnou možnosťou, pozri: čl. 86j ods. 2 smernice o premenách.

⁴⁵ Recitál 25 spolu s čl. 86j ods. 2 smernice o premenách.

⁴⁶ Bližšie k ochrane veriteľa pozri: LEPETIĆ, J. *Creditor Protection in Cross-Border Conversions, Mergers and Divisions.* In: *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 2022, vol. 70, no. 3, s. 755–756.

⁴⁷ Ustanovenie § 6 zákona o premenách.

⁴⁸ Ustanovenie § 112 ods. 3 spolu s ustanovením § 83 zákona o premenách.

⁴⁹ LEPETIĆ, J. *Creditor Protection in Cross-Border Conversions, Mergers and Divisions.* In: *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 2022, vol. 70, no. 3, s. 749 - 750.

3.3 Uplatnenie veriteľských práv na súde

Ako sme už načrtli vyššie v prípade, že veriteľ nepovažuje záruky uvedené v návrhu projektu cezhraničnej premeny za dostačujúce, pričom v tomto prípade stačí preukázať len možné ohrozenie, aj napriek poskytnutým zárukám,⁵⁰ môže si uplatniť svoj nárok na zabezpečenie na súde, a to do troch mesiacov od zverejnenia návrhu projektu projektu podľa ustanovenia § 83 zákona o premenách, v dôsledku čoho nemôže notár vydať osvedčenie.⁵¹ Tejto skutočnosti by však mala predchádzať notifikácia obchodnej spoločnosti veriteľom a až po neúspešnej negociácii by mal veriteľ pristúpiť na súdnu ochranu.⁵² Notár by však mohol vydať osvedčenie predchádzajúce premene za predpokladu, že súdne konanie ešte nie je právoplatne ukončené, avšak návrh projektu premeny obsahuje „dohodu“ o právomoci slovenského súdu a doložku o voľbe práva, ktorá určuje za rozhodné právo normy Slovenskej republiky pre záväzkové vzťahy obchodnej spoločnosti voči veriteľom, ktoré vznikli ešte pred zverejnením návrhu projektu premeny t. j. cezhraničnej zmeny právnej formy.⁵³ Na druhej strane má notár povinnosť prebiehajúce konania uviesť v osvedčení predchádzajúceho premene. Zo znenia zákona o premenách možno dôjsť k záveru, že do návrhu projektu cezhraničnej premeny, ktorý by mal byť rýdzo interný dokument spoločnosti, ktorý vypracúva štatutárny orgán, vstupuje externý subjekt t. j. veriteľ, ktorý sa má „dohodnúť“ s obchodnou spoločnosťou na rozhodnom práve a právomoci súdov. Okrem toho v prípade, že veriteľ nepodá takýto návrh na súd a ani návrh projektu cezhraničnej premeny nebude obsahovať určenie rozhodného práva a právomoci súdu, tak aj v takomto prípade si môže veriteľ uplatniť svoje právo, z pohľadov ktoré vznikli pred zverejnením návrhu projektu cezhraničnej zmeny právnej formy na slovenskom súde,⁵⁴ pričom nie je dotknutá možnosť uplatniť si právo aj v inom štáte v súlade s normami o

⁵⁰ Podľa § 116 ods. 2 zákona o premenách zastávame názor, že pri podávaní návrhu na súd postačuje súdu preukázať možné ohrozenie pohľadávky cezhraničnou zmenou právnej formy t. j. postačuje samotné ohrozenie, nemusí byť preukázané aj skutočné porušenie.

⁵¹ Ustanovenie § 116 ods. 4 zákona o premenách.

⁵² Takýto postup nevyplýva priamo z textácie zákona, no smernica o premenách predpokladá, že ak veriteľ nebude spokojný so zárukami v návrhu projektu premeny a ani dodatočne mu obchodná spoločnosť neposkytne záruky, teda nedôjde k uspokojivému riešeniu, až vtedy má možnosť obrátiť sa na súdne authority. Zákon tak neurčuje lehoty, v ktorých musí veriteľ oznámiť túto skutočnosť obchodnej spoločnosti. Tá je však limitovaná trojmesačnou lehotou podania návrhu na súd podľa § 116 ods. 3 pozri aj recitál 23 smernice o premenách.

⁵³ Ustanovenie § 116 ods. 4 zákona o premenách.

⁵⁴ Ustanovenie § 116 ods. 5 zákona o premenách.

medzinárodnej právomoci súdov.⁵⁵ S ochranou veriteľov pri cezhraničnej zmene právnej formy tak úzko súvisí problematika určenia rozhodného práva a právomoci súdu podľa noriem medzinárodného práva súkromného, ktorá je ako jediná osobitne upravená pri cezhraničnej zmene právnej formy a nie pri iných cezhraničných premenách a preto je vhodné sa tejto problematike venovať osobitne na inom mieste.

3.4 Informačná povinnosť veriteľov so záložným právom

Osobitná ochrana veriteľov pri cezhraničnej zmene právnej formy je pretavená aj v informačnej povinnosti, ktorú má spoločník, ale iba voči záložnému veriteľovi, ktorý disponuje záložným právom na podiel (t. j. obchodný podiel alebo akciu)⁵⁶ tohto spoločníka/akcionára v obchodnej spoločnosti. Spoločník musí záložnému veriteľovi oznámiť vypracovanie návrhu projektu premeny, a to aspoň 30 dní pred konaním valného zhromaždenia.⁵⁷ Zákon o premenách tak predpokladá, okrem samotného hlasovania na valnom zhromaždení, aktívnu účasť spoločníka alebo akcionára pri cezhraničnej transakcii. Napriek tomu, že má obchodná spoločnosť povinnosť zverejniť návrh projektu premeny v lehote nie kratšej ako 6 týždňov pred konaním valného zhromaždenia, uplatňujú sa pri lehote zaslania pozvánky na valné zhromaždenie všeobecné ustanovenia obchodného zákonníka. To znamená, že spoločnosť s ručením obmedzením má zaslať pozvánku o konaní valného zhromaždenia spoločníkovi v lehote najmenej 15 dní pred konaním valného zhromaždenia⁵⁸ a v prípade akciovej spoločnosti musí byť akcionár oboznámený s konaním valného zhromaždenia aspoň 30 dní pred jeho konaním.⁵⁹ Ak sa striktnie budeme držať zákonných lehôt a obchodná spoločnosť zašle pozvánku na valné zhromaždenie spoločníkovi 15 dní pred konaním valného zhromaždenia, prípadne akcionárovi 30 dní pred konaním valného zhromaždenia, tak už v tento deň nemôže spoločník dodržať zákonnú lehotu oznámenia záložnému veriteľovi resp. v prípade akciovej spoločnosti by akcionár musel už v tento deň oznámiť túto skutočnosť záložnému veriteľovi, inak by rovnako nebola

⁵⁵ Toto právo je však obmedzené len pre veriteľov, ktorých pohľadávky vznikli pred zverejnením návrhu zmluvy. Ustanovenie § 116 ods. 5 a 6 zákona o premenách.

⁵⁶ Ustanovenie § 2 ods. 17 písm. i) zákona o premenách.

⁵⁷ Ustanovenie § 85 v spojení s ustanovením § 112 ods. 3 zákona o premenách.

⁵⁸ Táto lehota môže byť stanovená v spoločenskej zmluve aj kratšie, pokiaľ však nie je upravená vôbec aplikuje sa zákonná 15-dňová lehota podľa ustanovenia § 129 ods. 1 obchodného zákonníka.

⁵⁹ Ustanovenie § 184 ods. 3 obchodného zákonníka.

dodržaná zákonná lehota.⁶⁰ V takomto prípade by síce štatutárny orgán dodržal zákonnú lehotu upravujúcu zaslanie pozvánok podľa všeobecných ustanovení obchodného zákonníka, zároveň by však zapríčinil porušenie dodržania zákonnej lehoty spoločníkom/akcionárom voči ich záložným veriteľom. Zákon o premenách nedáva ani priamo odpoveď na otázku, kto zodpovedá za takéto porušenie či spoločník/akcionár alebo samotná obchodná spoločnosť, a ani kto je pasívne legitimovaným subjektom (spoločník/akcionár, štatutárny orgán alebo obchodná spoločnosť). V praxi by tak mohla vzniknúť situácia, v ktorej záložný veriteľ žaluje spoločníka/akcionára za porušenie jeho práv na základe zákona vyplývajúcich zo záväzkového vzťahu, kde v závere spoločník/akcionár bude zodpovedať za porušenie týchto práv, no nebude mať akési právo „regresu“, nakoľko obchodná spoločnosť neporušila zákon. Zároveň zastávame názor, že ide o hmotnoprávnu lehotu, pri ktorej je nevyhnutné, aby sa táto informácia dostala do dispozičnej sféry adresáta. Je teda dôvodné dôjsť k záveru, že táto lehota nebude v praxi dodržiavaná, pričom je následne otáznе, do akej miery nedodržanie tejto lehoty a s tým súvisiace porušenie ustanovení chrániacich veriteľov, bude sankcionované zo strany orgánov verejnej moci a to predovšetkým notára, ktorý má povinnosť vydať osvedčenie o zákonnosti tejto hospodárskej transakcie. Právnu ochranu záložného veriteľa možno považovať za nedostatočnú aj s ohľadom na absenciu pravidiel prechodu/transformácie záložného práva na podiel v nástupníckej spoločnosti.⁶¹

⁶⁰ Čiastočne je tento nedostatok vyriešený práve zverejneným návrhu projektu premeny podľa ustanovenia § 86 zákona o premenách, autorka však zastáva názor, že takáto úprava nie je dostačujúca, nakoľko ani pri tejto informačnej povinnosti spoločník resp. akcionár nevie presný dátum konania valného zhromaždenia na zachovanie zákonnej lehoty, hoc by mali byť transformačné dokumenty zverejnené aspoň šesť týždňov pre jeho konaním. Obdobný záver pri vnútroštátnych premenách pozri: PALA, R.: § 12 [Oznámenie záložnému veriteľovi]. In: ŽITŇANSKÁ, L., FRINDRICH, J., KORMANÍK, I.: *Zákon o premenách obchodných spoločností a družstiev*. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2025, s. 65. K takémuto záveru možno dospieť aj pre cezhraničné zmeny právnej formy, nakoľko obsahuje rovnakú právnu úpravu v ustanovení § 85 v spojení s ustanovením § 112 ods. 3 zákona o premenách.

⁶¹ Absencia právnej úpravy je obzvlášť neželaná pri vnútroštátnom/cezhraničnom zlúčení/splynutí a rozdelení pozri: PALA, R.: § 12 [Oznámenie záložnému veriteľovi]. In: ŽITŇANSKÁ, L., FRINDRICH, J., KORMANÍK, I.: *Zákon o premenách obchodných spoločností a družstiev*. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2025, s. 64 – 65. Rovnako však nie je jasný procesný postup pre cezhraničnej zmene právnej formy, v prípade, že premiestňuje sídlo spoločnosť s ručením obmedzením, ktorá však mení formu na zahraničnú akciovú spoločnosť, a teda záložné právo na obchodný podiel sa mení na záložné právo na akciu.

3.5 Úloha audítora a notára pri cezhraničnej zmene právnej formy

Pri cezhraničnej zmene právnej formy po tom ako štatutárny orgán alebo predstavenstvo vypracujú správu pre spoločníkov a zamestnancov, ak sa bude vypracovávať,⁶² musí audítor zhodnotiť výšku peňažnej náhrady⁶³ a metódy jej ocenenia v osobitnej správe audítora.⁶⁴ Následne je notár povinný overiť formálnu i materiálnu zákonnosť cezhraničnej zmeny právnej formy,⁶⁵ na základe čoho vydá osvedčenie predchádzajúce cezhraničnej premene (t. j. zmene právnej formy).⁶⁶ Zákon o premenách ustanovuje nasledujúce dôvody, pre ktoré môže notár odmietnuť vydať osvedčenie: (i) slovenská zúčastnená spoločnosť nepredloží notárovi zákonom stanovené dokumenty, (ii) neboli splnené všetky požiadavky ustanovené pre cezhraničnú zmenu právnej formy zákonom o premenách alebo osobitným predpisom (iii) notár má dôvodné podozrenie, že cezhraničnou zmenou právnej formy môže dôjsť k obchádzaniu právnych predpisov Európskej únie, alebo v prípade, že (iv) úkon odporuje zákonu, obchádza zákon, prieči sa dobrým mravom alebo, ak vykonanie úkonu osobitný zákon zveril inému orgánu verejnej moci podľa zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov.⁶⁷

Takúto úlohu však audítor a ani notár pri vnútroštátnej zmene právnej formy nemá. Navyše sa na túto hospodársku transakciu nevzťahuje právna úprava ustanovenia § 15 zákona o premenách, ktorá sa vzťahuje

⁶² Zákon o premenách umožňuje vypracovanie jednej spoločnej správy pre spoločníkov/akcionárov a zamestnancov, pričom sa môže rozhodnúť o vypracovaní dvoch samostatných dokumentov. Zároveň štatutárny orgán alebo predstavenstvo nemusia vypracovať správu pre zamestnancov, ak sa všetci spoločníci vzdali práva na jej predloženie alebo ak tak rozhodol jeden spoločník. Ustanovenie § 79 ods. 2, 5, 6, 7 zákona o premenách.

⁶³ Peňažná náhrada plní úlohu vyrovnávacieho podielu v prípade, že sa spoločník alebo akcionár rozhodne uplatniť svoje právo odchodu a z dôvodu cezhraničnej zmeny právnej formy sa rozhodne vystúpiť z obchodnej spoločnosti. Zákon o premenách ako aj smernica o premenách v takomto prípade garantuje primeranú peňažnú náhradu ako prostriedok ochrany pre spoločníkov/akcionárov.

⁶⁴ Ustanovenie § 82 zákona o premenách.

⁶⁵ Ustanovenie § 87 zákona o premenách.

⁶⁶ Bližšie k danej problematike pozri: KUBÍKOVÁ, Ľ: Aktuálne výzvy premiestnenia sídla v spoločnosti. In: TÁŽKÁ, V. (Zost.): Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2024, Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2024, s. 394 – 397.

⁶⁷ § 87 ods. 3 zákona o premenách spolu s § 36 ods. 1 notárskeho poriadku.

len na vnútroštátne premeny, t. j. zlúčenía, splynutia a rozdelenia,⁶⁸ podľa ktorej je audítor povinný skontrolovať, či k dátumu určenia rozhodného dňa,⁶⁹ nebude premena neprístupná⁷⁰ a pokiaľ obchodná spoločnosť nemá povinnosť overenia účtovnej závierky audítorom,⁷¹ súčasťou správy audítora je aj osvedčenie audítora, že pohľadávky a záväzky zanikajúcej spoločnosti zodpovedajú ekonomickej skutočnosti ku dňu predchádzajúcemu rozhodnému dňu. Domnievame sa, že toto ustanovenie má predchádzať nekalým zlúčeniam,⁷² na ktoré už bolo v právnej literatúre poukázané v minulosti.⁷³

S obdobnými nekalými postupmi pri vnútroštátnych zmenách právnej formy sa slovenská prax nestretla, a preto je možné predpokladať, že z tohto dôvodu slovenský zákonodarca obdobnú kontrolu zo strany audítora nezaviedol pre vnútroštátne zmeny právnej formy, a preto zostáva jediným prevenčným mechanizmom osobitná úprava zodpovednosti štatutárneho orgánu.⁷⁴ Je však viac než žiaduce podotknúť, že by takéto ustanovenie § 15 zákona o premenách bolo vhodné aspoň pre cezhraničné varianty premien, t. j. zlúčení, splynutí a rozdelení a pre cezhraničné zmeny právnej formy. Takáto právna úprava by zvýšila ochranu zabezpečenia pohľadávok veriteľov ako aj napĺňala ciele smernice o premenách.⁷⁵

Pôvodný Návrh Smernice Európskeho Parlamentu a Rady týkajúcej sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie) COM/2018/241 final – 2018/0114 (ďalej len „Návrh smernice o premenách“) zavádzal tzv. hĺbkovú kontrolu cezhraničnej zmeny

⁶⁸ KORMANÍK, I.: § 15 [správa audítora]. In: ŽITŇANSKÁ, L., FRINDRICH, J., KORMANÍK, I.: *Zákon o premenách obchodných spoločností a družstiev*. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2025, s. 76.

⁶⁹ Ustanovenie § 8 ods. písm. d) zákona o premenách v nadväznosti na ustanovenie § 4 ods. 3 zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“).

⁷⁰ Podľa ustanovenia § 3 ods. 5 zákona o premenách.

⁷¹ Ustanovenie § 19 ods. 1 zákona o účtovníctve.

⁷² Dôvodová správa k zákonu č. 309/2023 Z. z. o premenách obchodných spoločností a družstiev v znení neskorších predpisov, Osobitná časť, k § 15.

⁷³ Pozri bližšie: GRAMBLIČKOVÁ, B., KAČALJAK, M. Ako (ne)platiť dane v 21. storočí? In: *ComenIUS* časopis. 2019, č. 12, s. 36 – 46.

⁷⁴ Ustanovenie § 6 zákona o premenách.

⁷⁵ Členský štát Európskej únie môže prijímať aj ďalšie ochranné mechanizmy. Pozri: GILOTTA, S.: *Creditor Protection in Cross-Border Conversions, Mergers and Divisions: The New EU Regime Following Directive 2019/2121*. Freedom of establishment and cross-border mobility for companies. In: the EU, Wolters Kluwer. 2023, str. 3 – 4.

právnej formy notárom,⁷⁶ pričom dával omnoho širšie právomoci aj samotnému audítorovi (nezávislému znalcovi),⁷⁷ ktorý mal právne i ekonomicky posúdiť cezhraničnú zmenu právnej formy. Takáto správa nebola právne záväzná pre pôvodný štát, no mala uľahčiť kontrolu vnútroštátnym orgánom pôvodného štátu.⁷⁸ Tak hĺbková kontrola ako i právomoci nezávislého znalca boli v konečnej podobe smernice o premenách odstránené, ciele týchto ustanovení však zostali zachované v recitáli smernice o premenách a čiastočne sú pretavené do materiálnej kontroly notárom pri cezhraničných premenách i cezhraničných zmenách právnej formy.

4 Ochrana veriteľov pri vnútroštátnej zmene právnej formy

Ochrana veriteľov je garantovaná aj pri vnútroštátnych zmenách právnej formy. Zákon o premenách okrem ustanovení o neprípustnosti zmeny právnej formy,⁷⁹ osobitne celi na ochranu veriteľov iba pri kapitálových obchodných spoločnostiach, pri ktorých v dôsledku zmeny právnej formy došlo k zníženiu základného imania.⁸⁰

⁷⁶ Pôvodný návrh smernice umožňoval notárovi „zohľadniť vlastnosti usadenia sa v cieľovom členskom štáte vrátane zámeru, odvetvia, investícií, čistého obratu a zisku alebo straty, počtu zamestnancov, štruktúry súvahy, daňovej rezidencie, aktív a ich umiestnenia, obvyklého miesta výkonu práce zamestnancov a osobitných skupín zamestnancov, miesta, splatnosti sociálnych príspevkov a obchodných rizík, ktoré preberá premenená spoločnosť, v cieľovom členskom štáte a v pôvodnom členskom štáte.“ Čl. 86n ods. 1 návrhu smernice o premenách.

⁷⁷ Jeho úlohou bolo najmä posúdiť u obchodných spoločností „vlastnosti usadenia sa v cieľovom členskom štáte vrátane zámeru, odvetvia, investícií, čistého obratu a zisku alebo straty, počtu zamestnancov, štruktúry súvahy, daňovej rezidencie, aktív a ich umiestnenia, obvyklého miesta výkonu práce zamestnancov a osobitných skupín zamestnancov, miesta, splatnosti sociálnych príspevkov a obchodných rizík, ktoré preberá premenená spoločnosť v cieľovom členskom štáte a v pôvodnom členskom štáte.“ Čl. 86g ods. 3 návrhu smernice o premenách.

⁷⁸ SCHMIDT, J. Cross-Border Mergers, Divisions and Conversions: Accomplishments and Deficits of the Company Law Package. In: *European company and financial law review*, 2019, roč. 16, č. 1, s. 239.

⁷⁹ Ustanovenie § 3 ods. 6 zákona o premenách neumožňuje vnútroštátnu zmenu právnej formy vo fáze zrušenia, insolvencie alebo likvidácie obchodnej spoločnosti.

⁸⁰ V súvislosti s pôvodnou právnou úpravou vnútroštátnej zmeny právnej formy porovnajte: BARTOVÁ, Z.: § 69b [Zmena právnej formy spoločnosti]. In: PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 411, marg. č. 6. Vzhľadom však na skutočnosť, že zákon o premenách neumožňuje zmenu právnej formy z kapitálovej obchodnej spoločnosti na osobnú obchodnú spoločnosť pozri ustanovenie § 105 zákona o premenách, neplní toto ustanovenie významnú funkciu, dokonca niektorí autori považujú toto ustanovenie za obsolentné. Pozri: ŽITŇANSKÁ, L.: § 111 [Ochrana veriteľov]. In: ŽITŇANSKÁ, L., FRINDRICH, J., KORMANÍK, I.: *Zákon o premenách obchodných spoločností a družstiev*. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2025, s. 363.

4.1 Znižovanie základného imania z dôvodu zmeny právnej formy

Štatutárny orgán resp. predstavenstvo obdobne ako pri znižovaní základného imania⁸¹ má povinnosť oznámiť zmenu právnej formy 30 dní od jej účinnosti všetkým známym veriteľom obchodnej spoločnosti, ktorí boli známi ešte pred dňom zverejnenia účinnosti zmeny právnej formy,⁸² a to v Obchodnom vestníku dvakrát za sebou najmenej s odstupom 30 dní spolu s výzvou, aby veritelia prihlásili svoje pohľadávky, ktoré majú voči spoločnosti, a ktoré neboli ku dňu nadobudnutia účinnosti zmeny právnej formy voči tretím osobám splatné. Tí majú právo požadovať do 90 dní odo dňa, keď dostali oznámenie o zmene právnej formy, inak do 90 dní odo dňa druhého zverejnenia, aby splnenie ich neuhradených pohľadávok bolo dostatočným spôsobom zabezpečené.⁸³ Po uplynutí 90 dní dochádza k preklúzii uplatnenia tohto práva.⁸⁴ Obchodná spoločnosť pred uplynutím tejto lehoty nemôže poskytnúť spoločníkom resp. akcionárom plnenie. Týmto ustanovením má byť prioritne zabezpečený záujem veriteľov.⁸⁵ Ak veritelia neprihlásia svoje pohľadávky, tak ich pohľadávky existujú v nezmenenom rozsahu v rovnakom zabezpečení.⁸⁶ Ak nedôjde k dohode medzi veriteľom a obchodnou spoločnosťou, môžu veritelia požiadať, aby o dostatočnom zabezpečení rozhodol súd.⁸⁷

⁸¹ Ustanovenie § 215 obchodný zákonník.

⁸² To znamená, že sem možno zahrnúť len pohľadávky, ktoré už v čase zverejnenia existovali, neboli však splatné. Pozri: ŽITŇANSKÁ, L.: § 111 [Ochrana veriteľov]. In: ŽITŇANSKÁ, L., FRINDRICH, J., KORMANÍK, I.: *Zákon o premenách obchodných spoločností a družstiev*. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2025, s. 363.

⁸³ Ustanovenie 111 ods. 1 zákona o premenách spolu s ustanovením § 215 ods. 3 obchodného zákonníka.

⁸⁴ V súvislosti s pôvodnou právnou úpravou vnútroštátnej zmeny právnej formy porovnaj: BARTOVÁ, Z.: § 69b [Zmena právnej formy spoločnosti]. In: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 411, marg. č. 6.

⁸⁵ V súvislosti s pôvodnou právnou úpravou vnútroštátnej zmeny právnej formy porovnaj: BARTOVÁ, Z.: § 69b [Zmena právnej formy spoločnosti]. In: PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 411, marg. č. 6.

⁸⁶ Tamže, s. 411.

⁸⁷ Napriek tomu, že zákon o premenách vyslovne neodkazuje na ustanovenie § 215 ods. 4 obchodného zákonníka, zastávame názor, že sa aplikovať bude a to s ohľadom na ustanovenie § 215 ods. 6, ktoré sa explicitne aplikovať bude. Rovnaký záver uvádza aj: ŽITŇANSKÁ, L.: § 111 [Ochrana veriteľov]. In: ŽITŇANSKÁ, L., FRINDRICH, J., KORMANÍK, I.: *Zákon o premenách obchodných spoločností a družstiev*. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2025, s. 364.

4.2 Zákaz poskytnutia plnenia spoločníkom/akcionárom

Zákon o premenách neumožňuje vydať plnenie spoločníkom resp. akcionárom z dôvodu zmeny právnej formy.⁸⁸ V prípade, že spoločnosť poskytne spoločníkom resp. akcionárom plnenie v rozpore so zákonom, tak štatutárny orgán resp. predstavenstvo nadobudne *ex lege* status solidárnych ručiteľov za splnenie záväzkov spoločnosti voči veriteľom, ktorých pohľadávky nemohli byť v rozhodnom období dostatočne zabezpečené alebo uspokojené z majetku spoločnosti.⁸⁹ Rovnako je aj v tomto prípade uplatňovaná osobitná zodpovednosť za škodu štatutárneho orgánu resp. predstavenstva za predpokladu, že boli naplnené dôvody neprípustnosti premeny, no aj napriek tomu bola uskutočnená premena.⁹⁰

5 Posúdenie súladu vnútroštátnych ustanovení s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie

V oboch prípadoch t. j. pri vnútroštátnej i cezhraničnej zmene právnej formy zastávame názor, že vyššie spomenuté ustanovenia majú kogentný charakter, v dôsledku čoho sa od nich nemožno odchýliť, a to najmä s cieľom zabezpečiť primeranú ochranu veriteľom. Možno však pozorovať vyššiu právnu ochranu veriteľov a väčšiu ingerenciu orgánov verejnej moci (notára a audítora) a nastavenia prísnejších podmienok pri cezhraničnej zmene právnej formy, ktoré sú v značnej miere len prejavom naplňania cieľov stanovených v smernici o premenách. Zároveň je dôležité podotknúť, že hoc zákon o premenách pristupuje k vnútroštátnej zmene právnej formy tak, akoby išlo o obdobnú transakciu pri cezhraničnej zmene právnej formy, nemožno tieto hospodárske transakcie stotožňovať. Samotný účel týchto operácií je odlišný. Pri vnútroštátnej zmene právnej formy sa mení právna forma obchodnej spoločnosti na úplne odlišnú právnu formu v medziach zákona,⁹¹ kým pri cezhraničnej zmene právnej formy, je primárnym cieľom premiestnenie jej sídla do iného štátu, a to je podmienené aj zmenou právnej formy podľa cieľového štátu, kedy spoločnosť môže hľadať obdobnú

⁸⁸ Ustanovenie § 111 ods. 2 zákona o premenách.

⁸⁹ V súvislosti s pôvodnou právnou úpravou vnútroštátnej zmeny právnej formy porovnaj: BARTOVÁ, Z.: § 69b [Zmena právnej formy spoločnosti]. In: PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 411, marg. č. 6.

⁹⁰ Ustanovenie § 6 zákona o premenách.

⁹¹ Pozri prípustnosť vnútroštátnej zmeny právnej formy v ustanovení § 105 zákona o premenách.

formu, zároveň však nemusí,⁹² a preto je zmena právnej formy obchodnej spoločnosti len sekundárny následok.⁹³ Tento názor možno podporiť aj odlišnou právnou úpravou bez vzájomných odkazových noriem. Samotná absencia cezhraničného elementu automaticky neznamená menšie riziko pre veriteľov,⁹⁴ no cezhraničný aspekt cezhraničnej zmeny právnej formy jednoznačne komplikuje vymożenie veriteľovej pohľadávky voči premenenej spoločnosti.

Osobitne sú tieto závery zaujímavé s ohľadom na rozhodnutie v prípade *VALE Építési*,⁹⁵ v ktorom Súdny dvor Európskej únie vyhodnotil odlišnú právnú úpravu pre cezhraničné zmeny právnej formy v porovnaní s vnútroštátnou úpravou zmien právnej formy za obmedzenie sloby usadiť sa, ktoré je nesúladne s úijným právom.⁹⁶ V tomto prípade však vnútroštátne právo neumožňovalo cezhraničnú zmenu právnej formy vôbec, čo v konečnom dôsledku vyhodnotil Súdny dvor Európskej únie ako diskriminačné. Z článkov 49 až 54 ZFEÚ,⁹⁷ a vyššie spomenutej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie však vyplýva, že vnútroštátna právna úprava cezhraničných transakcií musí byť v súlade s procedurálnymi zásadami (zásada ekvivalencie) t. j. takéto pravidlá nie sú menej priaznivé ako pravidlá upravujúce obdobné situácie vnútroštátnej povahy a nevedú k praktickej nemožnosti alebo nadmernému

⁹² Zákon explicitne neustanovuje povinnosť zmeny zo slovenskej spoločnosti s ručením obmedzením napr. na taliansku S.r.l. (ekvivalent slovenskej s. r. o.), a preto napríklad pripúšťame aj možnosť zmeny napr. na taliansku S. p. A. (ekvivalent slovenskej a. s.), takáto zmena právnej formy však nie je primárnym cieľom, ale je ním samotné premiestnenie sídla.

⁹³ Zmena právnej formy pri cezhraničnom premiestnení sídla vyplynula z judikatúry súdneho dvora, ktorá bola až následne premietnutá v smernici o premenách. Pozri najmä: Rozsudok Súdneho dvora z 27. septembra 1988 vo veci C-81/87 *The Queen V H.M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue ex parte Daily Mail and General Trust PLC*, Rozsudok Súdneho dvora zo 16. septembra 2008 vo veci C-210/06 *Cartesio Oktató és Szolgáltató bt.*, Rozsudok Súdneho dvora z 12. júla 2012 vo veci C-378/10 *VALE Építési Kft.*, Rozsudok Súdneho dvora z 25. októbra 2017 vo veci C-106/16 *Polbud – Wykonawstwo sp. z o. o.*

⁹⁴ Ochrana veriteľov pri vnútroštátnej zmene právnej formy je rovnako dôležitá, ako príklad je možné uviesť zmenu právnej formy spoločnosti s ručením obmedzením na akciovú spoločnosť, kde je upravený odlišný spôsob ručenia spoločníkov v porovnaní s akcionármi, ktorí neručia za záväzky obchodnej spoločnosti vôbec, nie je tu osobitne upravená príplatková povinnosť ako v prípade spoločnosti s ručením obmedzením (§ 121 obchodného zákonníka) a osobitne je upravené aj prerozdeľovanie zisku, čo v konečnom dôsledku môže mať dopad na samotných veriteľov obchodnej spoločnosti. Pozri: GILOTTA, S.: *Creditor Protection in Cross-Border Conversions, Mergers and Divisions: The New EU Regime Following Directive 2019/2121. Freedom of establishment and cross-border mobility for companies*. In: *the EU, Wolters Kluwer*. 2023, str. 6 – 7.

⁹⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 12. júla 2012 vo veci C-378/10 *VALE Építési Kft.* (ďalej len „*VALE Építési*“).

⁹⁶ Prípad *VALE Építési*, bod 36.

⁹⁷ Zmluva o fungovaní Európskej únie (Konsolidované znenie), (ďalej len „ZFEÚ“).

sťažení výkonu práv priznaných právnym poriadkom Únie (zásada efektivity).⁹⁸ Tak cieľový štát ako aj pôvodný štát môžu stanoviť osobitné podmienky pri cezhraničnej zmene právnej formy, ktoré *de facto* obmedzia slobodu usadiť sa, len za podmienok stanovených podľa čl. 51 až 52 ZFEÚ, pričom musia byť odôvodnené naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu v súlade s gebhardovým testom⁹⁹ a zároveň nesmie dochádzať k zneužitiu práva pri cezhraničnej zmene právnej formy.¹⁰⁰

Je preto otázne ako by sa SDEÚ vysporiadal so skutočnosťou, že vnútroštátne právo umožňuje takúto cezhraničnú hospodársku transakciu, ale samotný procesný postup je rigidnejší ako v jej tuzemských variantoch s odôvodnením ochrany veriteľov a napĺňaním cieľom stanovených v smernici o premenách. Európska únia chcela vzájomne otvoriť trhy obchodným spoločnostiam v jednotlivých členských štátoch Európskej únie, zároveň však nastavila prísnejšie podmienky pre harmonizované cezhraničné zmeny právnej formy než sa uplatňujú pri neharmonizovaných vnútroštátnych zmenách právnej formy.

Záver

Zákonnodarca odlišným spôsobom upravuje dve obdobné hospodárske transakcie, čo by v konečnom dôsledku mohlo zakladať diskriminačné ustanovenia podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie. Už pri procesnom postupe môžeme vidieť, že pri vnútroštátnej zmene právnej formy nie je potrebné vypracovať správu štatutárneho orgánu pre spoločníkov a zamestnancov, ale je potrebné vypracovať správu, v ktorej štatutárny orgán ekonomicky zhodnotí a vysvetlí dôvod zmeny právnej formy, ale iba v prípade, že mení svoju právnu formu niektorá z kapitálových obchodných spoločností. Rovnako zákon o premenách nevyžaduje správu audítora, kedy na rozdiel od iných vnútroštátnych

⁹⁸ VALE *Építés*, bod 48.

⁹⁹ Jedná sa o test, pri ktorom musia byť splnené štyri podmienky: (i) musia sa uplatňovať bez diskriminácie, (ii) musia byť odôvodnené naliehavým všeobecným záujmom, (iii) musia byť schopné zaručiť splnenie sledovaného cieľa a (iv) nesmú ísť nad rámec toho, čo je na jeho dosiahnutie nevyhnutné. Názov bol odvodený z rozhodnutia, v ktorom Súdny dvor Európskej únie tento test prvýkrát použil pozri: Rozsudok Súdneho dvora z 30. novembra 1995 vo veci C-55/94 Reinhard Gebhard proti Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano, bod 37.

¹⁰⁰ SCHMIDT, J.: Cross-border mergers and divisions, transfers of seat: Is there a need to legislate?. In: Study for juri committee. Vydavateľ, 2016, str. 12, [cit. 22-10-2025]. Dostupné online: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556960/IPOL_STU\(2016\)556960_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556960/IPOL_STU(2016)556960_EN.pdf).

hospodárskych transakcií tu audítor nevystupuje vôbec.¹⁰¹ Odlišnú úlohu zohráva aj notár, ktorého úloha pri akciovej spoločnosti pozostáva v solemnizačnej činnosti, nakoľko zákon požaduje, aby návrh projektu zmeny právnej formy bol vo forme notárskej zápisnice o právnom úkone a pri jednoduchej spoločnosti na akcie musí byť pravosť podpisu predsedu valného zhromaždenia na uznesení o schválení návrhu projektu zmeny právnej formy úradne osvedčená.¹⁰² Rozdielnú ochranu zákon o premenách poskytuje i veriteľom, ktorá sa len čiastočne zhoduje pri poskytnutí dostatočných záruk. Odlišná právna úprava tak do značnej miery spôsobuje aj odlišnú ochranu veriteľov, osobitne aj vo vzťahu k úlohe audítora a notára. Na druhej strane vnútroštátne zmeny právnej formy nie sú harmonizované na úrovni práva Európskej únie, a zároveň ustanovenia upravujúce cezhraničné zmeny právnej formy, ktoré obsahujú rigidnejšiu právnu úpravu, sledujú ciele stanovené v smernici o premenách. Európska únia síce garantuje cezhraničné zmeny právnej formy, no v konečnom dôsledku výkon tejto slobody obchodnými spoločnosťami aj značne limituje. V závere preto autorka uvádza, že hoc je tento právny stav neželaný, nedochádza k porušeniu práva Európskej únie.

Zároveň autorka zastáva názor, že harmonizovaná úprava vnútroštátnych zlúčení, splynutí a rozdelení obsahuje vhodnejšie mechanizmy, akým je kontrola záväzkov a pohľadávok audítormi obchodnej spoločnosti, ak audítormi neplynie povinnosť overovania účtovných závierok, ktorá by vhodnejším spôsobom zabránila zneužitiu práva resp. zabránila hospodárskej transakcii, ktorá sleduje nekalé a podvodné ciele v kontexte smernice o premenách.¹⁰³ Nehovoriac o skutočnosti, že Slovenská republika má už skúsenosť s nekalými zlúčeniami na vnútroštátnej úrovni, ktoré boli dôvodom prijatia takejto právnej úpravy. Podľa autorky by preto bolo vhodné, aby bola táto právna úprava zavedená aj pre všetky cezhraničné hospodárske transakcie. Na jednej strane by sme tak zamedzili diskriminačným ustanoveniam pri cezhraničných hospodárskych transakciách vo vzťahu k ich vnútroštátnym variantom, aspoň pri zlúčeníach, splynutiach a rozdeleniach. Na druhej strane by takáto právna úprava nevyriešila odlišnú úpravu cezhraničných zmien

¹⁰¹ Pri vnútroštátnych premenách audítor vypracováva kontrolu prostredníctvom vypracovania správa podľa ustanovenia § 15 zákona o premenách spolu s osobitnými ustanoveniami § 23 zákona o premenách pri fúziách, § 35 zákona o premenách pri fúziách akciovej spoločnosti. Takáto kontrola pri vnútroštátnych zmenách právnej formy absentuje.

¹⁰² Ustanovenie § 109 ods. 3 a ods. 4 zákona o premenách.

¹⁰³ Čl. 86m ods. 8 Smernice o premenách.

právnej formy a vnútroštátnych zmien právnej formy, pri ktorej takúto právnu úpravu autorka nepovažuje za potrebnú.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Monografie a učebnice

1. PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1792.
2. ŽITŇANSKÁ, L., FRINDRICH, J., KORMANÍK, I.: *Zákon o premenách obchodných spoločností a družstiev*. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2025, s. 435.

Periodiká a zborníky

3. GARCIMARTÍN, F. and GANDÍA E. Cross-Border Conversions in the EU: The EU Commission Proposal. In: *European company and financial law review*, 2019, roč. 16, č. 1, s. 15 – 43.
4. GILOTTA, S.: Creditor Protection in Cross-Border Conversions, Mergers and Divisions: The New EU Regime Following Directive 2019/2121. Freedom of establishment and cross-border mobility for companies. In: *the EU*, Wolters Kluwer. 2023, str. 1 – 20.
5. GRAMBLIČKOVÁ, B., KAČALJAK, M. Ako (ne)platiť dane v 21. storočí? In: *ComenIUS* časopis [elektronický dokument]. 2019, č. 12, s. 36 – 46.
6. GRAMBLIČKOVÁ, B., MACKO, R.: Vzostup cezhraničných premien spoločností (od rozsudku Polbud po smernicu o cezhraničných premenách) 2. časť. In: *Justičná revue*, 2022, roč. 74, č. 5, s. 602 – 617.
7. KUBÍKOVÁ, E.: Aktuálne výzvy premiestnenia sídla v spoločnosti. In: ŤAŽKÁ, V. (Zost.): *Míľniky práva v stredoeurópskom priestore 2024*. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2024. s. 392 – 394. ISBN 978-80-7160-723-6.
8. LEPETIĆ, J.: Creditor protection in cross-border conversions, mergers and divisions. In: *Анали Правног факултета у Београду*, 2022, roč.70, č. 3, str. 733 – 762.
9. SCHMIDT, J. Cross-Border Mergers, Divisions and Conversions: Accomplishments and Deficits of the Company Law Package. In: *European company and financial law review*, 2019, roč. 16, č. 1, s. 222 – 272.
10. ŽITŇANSKÁ, L.: Zodpovednosť konateľ'a a dôkazné bremeno v aktuálnej judikatúre Najvyššieho súdu SR. In: *Súkromné právo*. Wolters Kluwer, roč. 2023, č. 1, s. 8 – 14.

Internetové zdroje

11. SCHMIDT, J.: Cross-border mergers and divisions, transfers of seat: Is there a need to legislate?. In: Study for juri committee. Vydavateľ, 2016 [cit. 22-10-2025]. Dostupné online: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556960/IPOL_STU\(2016\)556960_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/556960/IPOL_STU(2016)556960_EN.pdf)

Judikatúra slovenských súdov a Súdneho dvora Európskej únie

12. Rozsudok Súdneho dvora z 30. novembra 1995 vo veci C-55/94 Reinhard Gebhard proti Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano.
13. Rozsudok Súdneho dvora z 27. septembra 1988 vo veci C-81/87 The Queen V H.M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue ex parte Daily Mail and General Trust PLC, Rozsudok Súdneho dvora z 9. marca 1999 vo veci C-212/97 Centros Ltd v Erhvervsog Selskabsstyrelsen.
14. Rozsudok Súdneho dvora z 5. novembra 2002 vo veci C-208/00 Überseering BV a Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC).
15. Rozsudok Súdneho dvora z 30. septembra 2003 vo veci C-167/01 Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v Inspire Art Ltd.
16. Rozsudok Súdneho dvora zo 16. septembra 2008 vo veci C-210/06 Cartesio Oktató és Szolgáltató bt.
17. Rozsudok Súdneho dvora z 12. júla 2012 vo veci C-378/10 VALE Építési Kft.
18. Rozsudok Súdneho dvora z 25. októbra 2017 vo veci C-106/16 Polbud – Wykonawstwo sp. z o. o.